

**O DOSADAŠNJEM PROUČAVANJU
JEZIKA BOSANSKOHERCEGOVAČKIH
PISACA XX STOLJEĆA**

MILOŠ OKUKA

Filozofski fakultet, Sarajevo

RDK 808.61/.62"19"

Pregledni rad

1. Književno stvaralaštvo na bosanskohercegovačkom tlu odredile su različite tradicije i duhovne konstelacije koje su vremenom doprinijele stvaranju jednoga specifičnog kulturnog mozaika, u kojem se isprepliću elementi različitih tradicija i njihovih recepcija: vizantijsko-pravoslavne, rimo-katoličke i orijentalno-islamske. Usljed zajedničkog života, upućenosti jednih na druge, kulturni habitus triju naroda Bosne i Hercegovine određen je ovim činjenicama. Sve se to osobito odražava u jeziku, u kojem se pohranjuje cjelokupna materijalna i duhovna kultura.

2. Koliko se to odražava u modernom književnojezičkom izrazu Bosne i Hercegovine i koliko se te činjenice — poznate iz povijesti, etnologije i književnosti — prelamaju u njegovom *književnoumjetničkom stilu*, još je nedovoljno poznato budući da do sada nisu vršena temeljitija istraživanja jezika bosanskohercegovačkih pisaca XX stoljeća i budući da se u serbokroatističkoj teoriji književnojezički izraz u Bosni i Hercegovini različito definira i određuje u okviru složenoga srpskohrvatskog standarda.¹

3. Temeljita i sveobuhvatna istraživanja ovoga najsloženijeg stila književnog jezika na korpusu književnojezičkih ostvarenja u Bosni i Hercegovini u XX stoljeću tek predstoje. Međutim, ona imaju svoja ishodišta; proučavanja jezika savremenih pisaca datiraju još od vremena kada se i počinje razvijati serbokroatistika u Bosni i Hercegovini, nakon stvaranja nove zajednice i pokretanja prvih poslijeratnih književnih i lingvističkih časopisa u Bosni i Hercegovini.²

¹ Up. D. Brozović, *Standardni jezik*, Zagreb, 1970, posebno str. 38. i 147; J. Vuković, *Naš književni jezik danas*, Sarajevo, 1972; S. Janković, *Pogled na bosanskohercegovački međuvarijantni jezički tip*, Pregled, LVII, knj. 1, br. 5, Sarajevo, 1967, 419—459; J. Baotić, *Standardni srpskohrvatski jezik — norma i varijante*, Sveske, Sarajevo 1984, br. 5—6 (zbornik »Jezik i nacionalni odnosi«), 315—324. i dr.

² M. Okuka, Lj. Stančić i M. Kovačević, *Bibliografija radova u lingvističkim časopisima Bosne i Hercegovine*, Književni jezik, X/4, 1981, 33—61.

4. Rezultati tih proučavanja, na žalost, suviše su mali u odnosu na ono što je učinjeno na drugim područjima lingvističkih aktivnosti. Osnovni je uzrok tome što je suviše sporo sazrijevala svijest o potrebi boljšeg poznavanja modernoga književnojezičkog izraza, osobito jezika lijepje književnosti gledano sa stanovišta lingvistike a ne nauke o književnosti, te činjenica da je Bosna i Hercegovina dugo zaostajala u razvoju lingvistike u odnosu na druge republike srpskohrvatskog jezičkog područja, da su ostvarenja bosanskohercegovačkih pisaca zaobilažena u kapitalnim serbokroatističkim djelima (npr. u rječniku književnog jezika³) i drugo. Tako se i desilo da su se lingvisti samo *uz put* interesovali za jezik bosanskohercegovačkih pisaca XX stoljeća, samo *povremeno* uključivali u njegovo upoznavanje. Tako se i desilo da su dosadašnja proučavanja toga izraza fragmentarna, opterećena odsustvom metoda i sveobuhvatnijeg poznavanja lingvističke teorije, odnosa jezičke strukture i poetskih informacija, te su dakle sasvim nedostatna za razumijevanje bosanskohercegovačkog književnojezičkog izraza i u njegovim pojavnim oblicima i u cjelini.

5. Ovakva se ocjena, dakako, odnosi na sveukupnost dosadašnjih proučavanja jezika bosanskohercegovačkih pisaca novijeg doba. Pojedinačnih vrijednih ostvarenja, međutim, postoji i u ovoj oblasti, ostvarenja koja treba promatrati prije svega u kontekstu vremena njihova nastajanja i opštih serbokroatističkih tokova, kao temelj za nova istraživanja i valorizaciju postojećih saznanja.

6. Kao i u mnogim drugim lingvističkim oblastima u Bosni i Hercegovini, i u proučavanju jezika savremenih pisaca začetnik i inicijator bio je prof. Jovan Vuković, čiji se raspon naučnih interesovanja kretao od »dijalektologije do fonostilistike«⁴ koji se odmah nakon rata s poletom uključio u programsku orijentaciju novopokrenutog časopisa za književnost i kulturu »Brazda«, u program kulturnog uzdizanja naroda i razvijanja kritičke svijesti u književnosti i umjetnosti,⁵ svojim kraćim problemskim radovima o jeziku u djelu bosanskih i jugoslovenskih pisaca. U svom programskom radu *Negovanje i obrada književnog jezika u planu našeg kulturnog rada* prof. Vuković, između ostalog, veli: »Mnoge pojave, štetne po današnje stanje književnog jezika, mogu se objasniti tim što kod nas pre rata nije bilo planskog rada na proučavanju savremenog jezika«; zato, u novim uslovima, »negovanje književnog jezika mora se izvoditi na široj osnovi analize i proučavanja i pisane i govorne reči«. A proučavanje »savremene književnosti u ovom pravcu treba staviti u prvi plan. Bosanski pisci će u tom cilju pružiti interesantnu građu za buduću normativnu gramatiku, za jezičko bogatstvo i pravopisnu ujednačenost. Građom, crpenom iz živog književnog jezika,

³ M. Okuka, *Jezik i politika*, »Oslobođenje«, Sarajevo, 1983, 89.

⁴ K. Milošević, *Život i djelo akademika profesora doktora Jovana Vukovića* (In memoriam), Radovi filozofskog fakulteta u Sarajevu, IX—X, 1976—1980, Sarajevo, 1980, 17.

⁵ S. Mićanović, *Uvodna riječ*, Brazda, god. I, br. 1, 1948, 1—4.

treba dokumentovati i pravila za dobro vladanje književnim jezikom⁶.

7. Takvu građu prof. Vuković pruža na stranicama »Brazde« iz jezika bosanskohercegovačkih pisaca Marka Markovića⁷, Petra Kočića⁸, Zije Dizdarevića⁹, Ive Andrića, Skendera Kulenovića, Meše Selimovića¹⁰ i drugih¹¹, služeći se dakle filološkim metodom: jezičke karakteristike iz književnog djela uzimaju se za označavanje dobrog i lošega u književnom jeziku, uglavnom na relaciji narodnog izraza i njegovog narušavanja. Sve se to povezuje sa stilom pisca ili epohe. Na temelju tih spoznaja i na osnovu uvida u jezičke karakteristike drugih savremenih pisaca srpskohrvatskog jezika¹², prof. Vuković je u kasnijem periodu svojega naučnog rada razvijao i shvatanja o zvučnim značajkama u književnom djelu, osobito na akcenatskom planu, te pokušao da se i sustavnije bavi lingvističkom stilistikom kao naukom¹³. Drugi poslovi u nauci o jeziku vremenom su ga sasvim odvojili od proučavanja jezika savremenih bosanskohercegovačkih pisaca.

8. Iako se prof. Vuković zabožio za *plansko*, temeljito izučavanje jezika savremenih pisaca prije više od tri desetljeća, iako je on te zahtjeve 1958. godine u »Južnoslovenskom filologu« i eksplicitnije ponovio¹⁴, — mi do danas takvoga (planskog, institucionalnog i tinskog) rada *netamo*. O jeziku savremenih bh. pisaca govori se uglavnom sa stanovišta esejistike, često uzgredno i impresionistički.

9. Sa pojačanim interesom za književni jezik sa stanovišta njegove varijantske razuđenosti, stvari se u novije vrijeme polako mijenjaju na bolje, barem kad su u pitanju pojedini pisci. Naime, sve je više lingvističkih radova i o jeziku bosanskohercegovačkih pisaca XX stoljeća, pored toga što se njihova djela uključuju u korpus raznih lingvističkih studija, osobito sintaksičkih. Grubo uzevši, možemo ih grupisati u četiri skupine: a) problemski radovi vezani za jezik pojedinog pisca; b) ra-

⁶ J. Vuković, *Negovanje i obrada književnog jezika u planu našeg kulturnog rada*, Brazda, god. I, br. 6, 1948, 478.

⁷ J. Vuković, *O jeziku i stilu jednog savremenog bosanskog pripovjedača*, Brazda, god. I, br. 7—8, 1948, 591—605.

⁸ J. Vuković, *Kočićeva borba za jezik*, Brazda, god. I, br. 9, 1948, 684—689.

⁹ J. Vuković, *Osvrt na književni izraz u pripoveci Zije Dizdarevića*, Brazda, god. I, br. 12, 1948, 912—922.

¹⁰ J. Vuković, *Nešto o jeziku i stilu današnje bosanske pripovetke*, Brazda, god. II, br. 3, 1949, 186—191.

¹¹ J. Vuković, *O jeziku mladih bosanskih pisaca*, Brazda, god. II, br. 7—8, 1949, 554—565.

¹² J. Vuković, *O osobinama Kranjčevićeva pjesničkog izraza*, Brazda, god. I, br. 10, 1948, 745—754; *O pravilnosti jezika u djelu »Svadb« od Mihaila Lalića*, Pitanja savremenog književnog jezika, knj. II, sv. 1, 1951, 115—121. i dr.

¹³ J. Vuković, *Naš književni jezik danas*, »Veselin Masleša«, 1972, 169—261; *Uloga slogovne intonacije u strukturiranju srpskohrvatskog stiha*, Književni jezik, III/3—4, 1974, 25—36. i dr.

¹⁴ J. Vuković, *O proučavanju jezika i stila naših pisaca*, Južnoslovenski filolog, XXIII, Beograd, 1958, knj. 1—4, 63—68.

dovi kojima jezik nekog pisca (ili djela) služi kao korpus za razmatranje pojedinih pitanja strukture savremenog srpskohrvatskog jezika; c) radovi u kojima se leksički materijal nekih djela (ili pisaca) promatra sa lingvostilističkog gledišta (osobito turcizmi); d) monografske obrade jezika pojedinih glada.

10. Nije nam namjera da ovdje navodimo *svaku*, i najmanju bibliografsku jedinku koja bi nekim svojim dijelom mogla imati odlike i lingvističke rasprave, nego želimo da ove skupine, osim posljednje, ilustrujemo nekim važnijim radovima. Tako bismo, na primjer, u a) skupinu uvrstili sljedeće radove o jeziku Petra Kočića, Ive Andrića i Skendera Kulenovića: Jovan Radulović, *Jedno jezičko objašnjenje Kočićeve »Sudanije«*¹⁵; Asim Peco, *Slika zapadnobosanskih govora u pisanoj riječi Petra Kočića*¹⁶; Dragoljub Petrović, *Upotreba padeža u jeziku Petra Kočića*¹⁷; Stevo Ćosović, *Modalnost Kočićeve rečenice*¹⁸; Asim Peco, *O nekim specifičnostima Andrićeve rečenice*¹⁹; Berislav Nikolić, *Jezik Iva Andrića*²⁰; Berislav Nikolić, *Smirenost Andrićeva kazivanja*²¹; Radoslav Matić, *Andrićeve identifikacije (i imitacije) pod lupom jezičke logike*²²; Asim Peco, *Philologische Probleme im Poem »Stojanka majka Knežopoljka« von Sk. Kulenović*²³ i drugi.

11. B) skupinu bi reprezentirali, na primjer radovi nekih mladih bosanskohercegovačkih lingvista: Miloš Kovačević, *Posesivne imeničko-padežne sintagme u djelima Anđelka Vuletića*²⁴; Miloš Kovačević, *Tipovi nekongruentnih atributa uz deverbativne imenice u djelima Anđelka Vuletića*²⁵; Miloš Kovačević, *Padežne i prijedložko-padežne konst-*

¹⁵ J. Radulović, *Jedno jezičko objašnjenje Kočićeve »Sudanije«*, Naš jezik, II, n. s., 1951, br. 5—6, 173—186.

¹⁶ A. Peco, *Slika zapadnobosanskih govora u pisanoj riječi Petra Kočića*, Zbornik radova o Petru Kočiću, Institut za jezik i književnost u Sarajevu, Odjeljenje za književnost, 1979, 431—440.

¹⁷ D. Petrović, *Upotreba padeža u jeziku Petra Kočića*, Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, knj. XI/1, Novi Sad, 1968, 179—213.

¹⁸ S. Ćosović, *Modalnost Kočićeve rečenice*, Mostovi, Pljevlja, br. 9, 1971, 58—65.

¹⁹ A. Peco, *O nekim specifičnostima Andrićeve rečenice*, Travnik i djelo Ive Andrića — zavičajno i univerzalno. Zbornik radova sa naučnog skupa, »Veselin Masleša«, Sarajevo 1980, 299—311.

²⁰ B. Nikolić, *Jezik Iva Andrića*, Posebna izdanja Instituta za teoriju književnosti i umetnosti, I, Beograd, 1962, 193—202.

²¹ B. Nikolić, *Smirenost Andrićeva kazivanja*, Naš jezik, IX, n. s., sv. 1—2, 1960.

²² R. Matić, *Andrićeve identifikacije (i imitacije) pod lupom jezičke logike*, Travnik i djelo Ive Andrića (v. fusnotu br. 19), 253—261.

²³ A. Peco, *Philologische Probleme im Poem »Stojanka majka Knežopoljka« von Sk. Kulenović*, Zeitschrift für Slawistik, XXIII. Heft 3, Berlin, 1978, 416—428.

²⁴ M. Kovačević, *Posesivne imeničko-padežne sintagme u djelima Anđelka Vuletića*, Književni jezik, 10/3, Sarajevo, 1981, 25—35.

²⁵ M. Kovačević, *Tipovi nekongruentnih atributa uz deverbativne imenice u djelima Anđelka Vuletića*, Književni jezik, 11/2, 1982, 81—92.

rukcije kao imenički dodaci sa značenjem »karakteristične pojedinosti« u djelima Anđelka Vuletića²⁶; Stevan Stefanović, Imperfekt u djelu Isaka Samokovlije²⁷; Stevan Stefanović, Pripovjedačka funkcija aorista u književnom djelu Isaka Samokovlije²⁸ i drugi.

12. Skupina radova u kojima se zagovara ili provodi lingvostilistički pristup djelu nekoga pisca daleko je brojnija u odnosu na prethodne. Navešćemo neke koji se odnose na djelo Petra Počića, Ive Andrića, Meše Selimovića i Branka Čopića: Nevenka Gošić, *Leksičko-semantičke i stilističke karakteristike imenica sa značenjem lica u jeziku Kočićeve proze*²⁹; Krunoslav Pranjić, *U Kočićevoj tradiciji: Branko Čopić*³⁰, Blažo Milićević, *Stilističke vrijednosti jezika u Kočićevoj priči Mrguda*³¹, Dragiša Živković, *Nekoliko stilskih odlika proze Ive Andrića*³²; Nevenka Košutić-Brozović, *Prilog problemu prevođenja turcizama u Andrićevim djelima*³³; Slavko Vukomanović, *Naknadne odredbe kao stilogeni elementi Andrićeva jezika*³⁴; Dragomir Vujičić, *Nad nekoliko Andrićeva opisa Travnika (lingvostilistički aspekt promatranja)*³⁵; Krunoslav Pranjić, *Ivo Andrić u prijevodima*³⁶; Asim Peco, *U funkciji djela*³⁷, Asim Peco, *Funkcionalnost turcizama u romanu Derviš i smrt Meše Selimovića*³⁸; Senahid Halilović, *Turcizmi u »Dervišu i smrti« Meše Selimovića*³⁹; Asim Peco, *Fremdwörter als stilogene Elemente im zeitgenössischen jugoslavischen Roman. Die stilistische Funktion der Turzismen*

²⁶ M. Kovačević, *Padežne i prijedložko-padežne konstrukcije kao imenički dodaci sa značenjem »karakteristične pojedinosti« u djelima Anđelka Vuletića*, Književnost i jezik, XXX/3, Beograd, 1983, 155—168.

²⁷ S. Stefanović, *Imperfekt u djelu Isaka Samokovlije*, Književni jezik, 12/2, 1983, 79—88.

²⁸ S. Stefanović, *Pripovjedačka funkcija aorista u književnom djelu Isaka Samokovlije*, Književni jezik, 13/2, 1984, 75—86.

²⁹ N. Gošić, *Leksičko-semantičke i stilističke karakteristike imenica sa značenjem lica u jeziku Kočićeve proze*, Zbornik radova o Petru Kočiću (v. napomenu br. 16), 441—446.

³⁰ K. Pranjić, *U Kočićevoj tradiciji: Branko Čopić*, Zbornik radova o Petru Kočiću (v. napomenu br. 16), 447—454.

³¹ B. Milićević, *Stilističke vrijednosti jezika u Kočićevoj priči Mrguda*, Zbornik radova o Petru Kočiću (v. nap. br. 16), 455—462.

³² D. Živković, *Nekoliko stilskih odlika proze Ive Andrića*, Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, I, Novi Sad, 1956, 251—269.

³³ N. Košutić-Brozović, *Prilog problemu prevođenja turcizama u Andrićevim djelima*, Travnik i djelo Ive Andrića (v. napomenu br. 19), 162—182.

³⁴ S. Vukomanović, *Naknadne odredbe kao stilogeni elementi Andrićeva jezika*, Travnik i djelo Ive Andrića (v. napomenu br. 19), 413—423.

³⁵ D. Vujičić, *Nad nekoliko Andrićeva opisa Travnika (lingvostilistički aspekt promatranja)*, Travnik i djelo Ive Andrića (v. napom. br. 19), 403—412.

³⁶ K. Pranjić, *Ivo Andrić u prijevodima*, Književna smotra, VIII/24, Zagreb, 1976, 45—48. (V. i njegov rad pod istim naslovom u Zborniku predavanja sa XXIV seminara za strane slaviste, Sarajevo, 1974, 89—99).

³⁷ A. Peco, *U funkciji djela*, Odjek, XXXIV/20, Sarajevo, 1980, 3.

³⁸ A. Peco, *Funkcionalnost turcizama u romanu Derviš i smrt Meše Selimovića*, Naš jezik, XXV, sv. 3, Beograd, 1981, 118—128.

³⁹ S. Halilović, *Turcizmi u »Dervišu i smrti« Meše Selimovića (semantičke i stilske vrijednosti)*, Književni jezik, IX/4, 1980, 25—33.

im Roman »Derviš i smrt« von Meša Selimović,⁴⁰ Remzija Hadžiefendić, *Turcizmi u funkciji imenovanja likova u »Dervišu i smrti« i »Na Drini ćuprija«*⁴¹; Hanka Glibanović-Vajzović, *Turcizmi u djelu Petra Kočića*⁴² i dr.

13. I na kraju, skupinu radova monografskog karaktera, na žalost, i ne možemo nazvati skupinom: do sada je monografski obrađen jezik samo trojice bosanskohercegovačkih pisaca XX stoljeća — Ive Andrića⁴³, Hasana Kikića⁴⁴ i Petra Kočića⁴⁵. Ako ovome dodamo i podatak da su naučnoj i stručnoj javnosti dostupni rezultati istraživanja samo za prvu dvojicu autora, te da je vremenski razmak od prve do posljednje monografije dvije decenije — onda se sasvim upotpunjava slika našeg odnosa prema ovoj oblasti serbokroatistike.

14. Ove monografije, s druge strane, višestruko su značajne. One ne iznose samo određenu sliku o jeziku nekoga pisca nego pružaju elemenata i za uspostavljanje izvjesnih metodoloških prosedea u ispitivanju jezika savremenih pisaca — i to baš zato što se same razlikuju u pristupu korpusa jednoga stvaraoaca.

14.1. Monografija Živojina Stanojčića o jeziku Ive Andrića, koja je ujedno i pionirski pothvat u ovoj oblasti⁴⁶, temeljena je, prije svega, na lingvostilističkom pristupu shvaćenom me u značenju koji mu daje današnja lingvostilistika⁴⁷ nego, nasuprot istoricizmu, stil se poima kao vrijednost koju mu određuje »činjenica da su različite jezičke strukture, koje su potencijalni nosioci ovog ili onog načina izražavanja, u suštini svojoj kolektivne«.⁴⁸ S tim u vezi je i Stanojčićeva originalnost: je-

⁴⁰ A. Peco, *Fremdwörter als stilogene Elemente im zeitgenössischen jugoslavischen Roman. Die stilistische Funktion der Turcismen im Roman »Derviš i smrt« von Meša Selimović*, Zeitschrift für Slawistik, 28/4, Berlin, 1983, 594—602.

⁴¹ R. Hadžiefendić, *Turcizmi u funkciji imenovanja likova u »Dervišu i smrti« i »Na Drini ćuprija«*, Književni jezik, 13/4, 1984, 199—217.

⁴² H. Glibanović-Vajzović, *Turcizmi u djelu Petra Kočića*, Radovi Instituta za jezik i književnost u Sarajevu, Odjeljenje za jezik, knj. IX, Sarajevo, 1982 (štam. 1984), 257—344. (Ovo je veći rad u kojem se turcizmi posmatraju ne samo sa stilističkog nego i sa fonetsko-morfološkog, leksičkog i semantičkog aspekta). Up. i njen raniji rad: *O tumačenju riječi orientalnog porijekla u djelu Petra Kočića* (v. napomenu br. 16), str. 463—467.

⁴³ Ž. Stanojčić, *Jezik i stil Iva Andrića (Funkcije sinonimskih odnosa)*, Filološki fakultet Beogradskog univerziteta, Monografije, knj. XI, Beograd, 1967, 330.

⁴⁴ I. Smailović, *Jezik Hasana Kikića*, Glas, Banjaluka, 1979, 205 (ranije je rad objavljen u Radu JAZU, knj. 361, 1971).

⁴⁵ M. Šipka, *Jezik Petra Kočića*, Sarajevo, 1982, 407 (rukopis u Arhivu Filozofskog fakulteta u Zagrebu, neobjavljena disertacija).

⁴⁶ M. Stevanović, Živojin S. Stanojčić: *Jezik i stil Iva Andrića*. Monografije Filološkog fakulteta Beogradskog univerziteta, knj. XI, Beograd, 1967, str. 330. Južnoslovenski filolog, knj. XXVIII, sv. 3—4, 520.

⁴⁷ Up. D. Jović, *Lingvostilističke analize*, Biblioteka Društva za srpsko-hrvatski jezik i književnost SRS, Beograd, 1975; K. Pranjić, *Jezik i književno djelo, Ogleđi za lingvostilističku analizu književnih tekstova*, Treće, prošireno izdanje, Nova prosveta, Beograd, 1985.

⁴⁸ Ž. Stanojčić, n. d., 292.

zik ovoga pisca on posmatra u sinonimskim pozicijama, u njihovim stilskim funkcijama i međusobnim relacijama jezičkih znakova. Iako se ovaj pristup nije u potpunosti nametnuo kasnijim istraživačima, on je imao uticaja u razradi same metodologije lingvističkih i stilskih proučavanja jezika pojedinih pisaca.

14.2. Monografija Ismeta Smailovića o jeziku Hasana Kikića temelji se u osnovi na lingvističkoj metodi. Međutim, ta je metoda autoru samo polazište kojemu se pridružuju i »mjerila koja će ocjenjivati jezik pisca s gledišta estetske, umjetničke vrijednosti njegovih tekstova, odnosno koliko pišćeve riječi stoje u službi umjetničkog izražavanja.«⁴⁹ Na taj se način Smailović pojavljuje u ulozi i lingviste i povjesničara književnosti koji uzima u obzir i djelo pisca, i dijalekt, i sociolekt. Rezultati takvog istraživanja, iako ne mogu imati strukturnu koherentnost, znatan su doprinos i za nauku o jeziku i za nauku o književnosti.

14.3. Monografija Milana Šipke o jeziku Petra Kočića zasad je nedostupna javnosti (najavljeno je njeno štampanje u banjalučkom »Glasu«). Šipka se, gledano sa stanovišta o kojem upoređujemo ove studije, opredijelio za tzv. istorijskostandardološki pristup jeziku ovoga pisca⁵⁰, koji su uveli u nas neki novosadski lingvisti⁵¹, ukazujući i na određene posebnosti i specifičnosti koje se pojavljuju pri obradi jezika nekog pisca.^{50a}

15. Ovaj pregled dosadašnjeg istraživanja jezika bosanskohercegovačkih pisaca XX stoljeća jasno pokazuje da je standardnojezička situacija u ovoj sociokulturnoj sredini nedovoljno istražena i da su na tom planu vidna zaostajanja za drugim sredinama srpskohrvatskog jezika. Zbog toga i nije čudno što se književnojezička situacija u Bosni i Hercegovini različito interpretira, u skladu sa raznim koncepcijama viđenja srpskohrvatskog književnojezičkog fenomena. Zbog toga i nije čudno što se naš teorijski koncept o standardnojezičkom zajedništvu sa svim standardnojezičkim specifičnostima pojedinih sociokulturnih sredina koje su na funkcionalnom planu ravnopravne, koncept koji ne priznaje rangiranje izraza na varijante i subvarijante, nije u potpunosti nametnuo cijelom srpskohrvatskom jezičkom prostoru. A da bi se on nametnuo, nužno je podastrijeti i lingvističke činjenice koje će ga temeljnije osvijetliti i afirmirati. To je, naravno, moguće tek nakon sveobuhvatnog, planskog istraživanja književnojezičkog izraza u Bosni i Hercegovini. A jedan od važnijih segmenata toga izraza jeste upravo

⁴⁹ I. Smailović, n. d., 5.

⁵⁰ M. Šipka, n. d., 9—10.

^{50a} U vremenskom periodu koji je protekao od završetka ovog rada do njegova štampanja Ahmet Kasumović je odbranio doktorsku disertaciju o jeziku i stilu Derviša Sušića na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

⁵¹ V. I. Ilić, *Pesnički jezik Branka Radičevića*, Matica srpska, Novi Sad, 1964, 258 + prilogi; J. Jerković, *Jezik Jakova Ignjatovića*, Matica srpska, Novi Sad, 1972, 325; J. Jerković, *Jezik Bogoboja Atanackovića*, Matica srpska, 1976, 160; J. Jerković, *Jezik Ljubomira Nenadovića*, Matica srpska, Novi Sad, 1981, 149 i dr.

jezik pisaca XX stoljeća ove sredine. Dosadašnji rezultati pojedinačnih istraživanja u ovoj oblasti solidna su osnova za timsko istraživanje strogo određenog obimnijeg korpusa na svim razinama jezičke strukture i sa raznih stanovišta — literarnojezičkog, dijalektološkog, istorijskostatdardološkog i lingvostilističkog.

ÜBER DIE BISHERIGEN FORSCHUNGEN ZUR SPRACHE DER IM 20. JH. TÄTIGEN SCHRIFTSTELLER BOSNIENS UND DER HERZEGOWINA

Zusammenfassung

In dieser Arbeit stellt der Autor eine summarische Übersicht über die bisherigen Forschungen zur Sprache der im 20. Jh. tätigen Schriftsteller Bosniens und der Herzegowina dar, indem er auf die Methoden und Beiträge zur Serbokroastistik hinweist. Er verfährt so, dass er die Arbeiten in zwei Gruppen einteilt: a) Arbeiten, die eine bestimmte Problematik im Zusammenhang mit der Sprache eines Schriftstellers behandeln, b) Arbeiten, in denen die Sprache als Korpus für das Verstehen einzelner struktureller Fragen der gegenwärtigen serbokroatischen Sprache dient, c) Arbeiten, in denen das lexikalische Material einiger Werken (oder Schriftsteller) vom linguistisch-stilistischen Standpunkt betrachtet wird (besonders auf die Turzismen bezogen), d) in Monographien vorgenommene Analysen der Sprache einzelner Schriftsteller.